

ДІЇ РОСІЙСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АВІАЦІЇ З ТЕРИТОРІЇ БІЛОРУСІ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ (лютий-квітень 2022 р.)

У статті розглянуті питання використання аеродромної мережі та повітряного простору Білорусі Повітряно-космічними силами росії під час першого етапу повномасштабної агресії проти України (24 лютого – середина квітня 2022 р.). Упродовж січня-лютого 2022 р. росія створила на території Білорусі потужне угруповання оперативного-тактичної та армійської авіації. Для його розміщення використовувались не тільки білоруські військові авіабази, але й запасні аеродроми, розконсервовані недіючі аеродроми, цивільні аеропорти. Дії російської авіації, яка базувалась в Білорусі, зосереджувались, головним чином, на Київському напрямі. Зокрема, вона забезпечувала висадку гелікоптерного десанту на аеродромі Гостомель 24 лютого. Штурмовики Су-25СМ та бомбардувальники Су-34 завдавали ударів по об'єктах у прикордонних областях України. Поряд з тим з початку квітня відзначається використання літаків Су-35С для пусків крилатих ракет по цілях в глибині української території. Упродовж першої половини квітня 2022 р. більшість російських літаків та гелікоптерів були виведені з території Білорусі. Однак певна частина російських літаків в Білорусі залишилась, і загроза загострення агресії з цього напрямку зберігається.

Ключові слова: російсько-українська війна, військова авіація, армійська авіація, військові літаки, битва за Київ.

Постановка проблеми та її актуальність. Територія Білорусі стала одним із головних плацдармів повномасштабної російської агресії проти України, яка розпочалась 24 лютого 2022 р. Стосується це не лише наземних військ та ракетних частин, але й військової авіації. Ціла низка стаціонарних і польових аеродромів використовувалась для базування російських авіаційних частин. З території Білорусі російські літаки здійснювали вильоти для ударів по цілях в Україні, а гелікоптери – для висадки повітряних десантів і підтримки наземних частин. Дослідження цих операцій є важливим для відтворення цілісної картини російської агресії та визначення ролі Білорусі як співучасника цієї агресії.

Харук Андрій Іванович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри гуманітарних дисциплін, Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

© Харук А.І., 2022.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Дії російської авіації з території Білорусі широко висвітлювались (і продовжують висвітлюватись) у засобах масової інформації та офіційних повідомленнях українських властей. Однак таке висвітлення має фрагментарний характер. Ці повідомлення містять лише згадки про певні епізоди бойового застосування російської авіації з території Білорусі, не даючи цілісної картини. Єдиною наразі статтею, присвяченою цьому питанню, є дослідження Тіма Ріплі (*Ripley, 2022*). У статті Владіміра Трендафіловського побіжно розглядаються питання формування російського авіаційного угруповання на території Білорусі напередодні агресії (*Trendafilovski, 2022*). Окремі аспекти дій російської авіації з білоруських аеродромів висвітлюються в статтях Марціна Стрембського (*Strembski, 2022*), Якуба Фойтіка (*Fojtik, 2022*), Яцека Фішера і Єжи Грушинського (*Fischer & Gruszczyński, 2022*) та деяких інших.

Мета та завдання дослідження. У нашій статті ми маємо на меті проаналізувати хід формування авіаційного угруповання Повітряно-космічних сил (ПКС) російської федерації на території Білорусі, а також дослідити участь цього угруповання у повномасштабній агресії проти України в період з 24 лютого до середини квітня 2022 р.

Виклад основного матеріалу дослідження. Білоруський диктатор александр лукашенко за попередні два з половиною десятиліття фактично перетворив свою країну сателіта рф. Процеси підпорядкування усіх сторін життя Білорусі своєму «старшому партнеру» послідовно йдуть ще з 1999 р., коли був підписаний договір про утворення Союзної держави росії та Білорусі. Торкнулись і військової сфери, кульмінацією чого стало підписання владіміром путіним та александром лукашенком 4 листопада 2021 р. воєнної доктрини Союзної держави. Необхідність укладення такого документу пояснювалась «безпрецедентним зовнішнім тиском на країни» та потребою «підвищити рівень узгодженості оборонної політики, своєчасно адаптувати завдання міністерств оборони з урахуванням зміни у регіоні військово-політичної обстановки» (*Хребет, 2021*). Російська сторона визначає Білорусь як єдиного стратегічного союзника на західному напрямі. Ще з часу розпаду СРСР росія зберігала на території Білорусі дві військові бази (РЛС попередження про пуски міжконтинентальних балістичних ракет і вузол зв'язку ВМФ). Упродовж двох десятиліть між двома

країнами була укладена ціла низка угод про співробітництво у військовій сфері. У квітні 2016 р., зокрема, була утворена об'єднана регіональна система ППО. росія постачає Білорусі сучасне озброєння, включаючи бойові літаки, гелікоптери та системи ППО (*Заквасин & Хлусова, 2017*).

Російська військова авіація почала «освоювати» повітряний простір і аеродромну мережу Білорусі задовго до 24 лютого 2022 р. Відбувалось це в ході численних

на білоруських аеродромах значно зросла. Зокрема, 15 березня 2014 р. до «Баранович» прибув літак далекого радіолокаційного виявлення А-50. Його перебування в Білорусі пояснювалось необхідністю захисту повітряного простору під час проведення в Мінську Чемпіонату світу з хокею (тривав з 9 по 25 травня 2014 р.). Однак бойові можливості А-50 дозволяли контролювати повітряний простір над значною частиною території України.

4 червня 2014 р. А-50 повернувся в Росію, але в Білорусі залишились десять винищувачів Су-27 (чотири в Барановичах і шість в Бобруйську) (*Мінабароны, 2014*). Бойове чергування суміщалося з інтенсивною бойовою підготовкою – за повідомленням командувача ВПС і військами ППО Білорусі алега двігальова, упродовж 2014 р. російські й білоруські літаки виконали 400 спільних вильотів (*Канюта, 2014*).

Поряд із винищувачами на білоруських аеродромах базувались також російські ударні літаки. Зокрема, у червні 2016 р. до Барановичів прибула ланка бомбардувальників Су-34. Їхня присутність тут пояснювалось «необхідністю оборони інтересів Білорусі у зв'язку з військовими навчаннями, які проводяться в Польщі військами НАТО» (*СМІ, 2016*). Російська авіація систематично брала участь у спільних стратегічних навчаннях на території Білорусі, зокрема «Запад-2017» і «Запад-2021». За вже відпрацьованою практикою, повномасштабному вторгненню російських військ в Україну мали передувати чергові стратегічні навчання (як, наприклад, навчання «Кавказ-2008» передували агресії проти Грузії). Таке рішення дозволяло замаскувати підготовку до вторгнення, заделегідь здійснити перекидання військ та матеріально-технічних засобів. Навчання під назвою «Союзная решимость-2022» проходили на території Білорусі з 10 до 20 лютого 2022 р. Однак перекидання військ почалось ще в січні.

Основу авіаційного угруповання ПКС росії на території Білорусі склали частини 11-ї армії ВПС і ППО Східного військового

округу (ВО), які передислоковувались з Далекого Сходу і Забайкалля. В першу чергу прибули винищувачі Су-35С (найновіші російські літаки цього класу) з 22-го ВАП (пункт постійної дислокації – Центральная Угловая, поблизу Владивостока) (*Trendafilovski, 2022:36*). Крім того, на аеродром «Барановичі» прибула ескадрилья Су-35С 23-го ВАП з аеродрому «Дземгі» (поблизу Комсомольська-на-Амурі), а на аеродром «Лунинець», розташований лише за 40 км від кордону з Україною, – 18-й штурмовий авіапункт (ШАП) з Черніговки (Приморський край), який налічував 32 літаки Су-25СМ. За деякими даними, цей полк і ескадрилья 23-го ВАП увійшли в підпорядкування 105-ї мішаної авіаційної дивізії 6-ї армії ВПС і ППО Західного військового округу (*Fiszer & Gruszczynski, 2022:11*). Можна припустити, що 18-й ШАП був посилений за рахунок інших частин, оскільки штатна чисельність російського штурмового авіапункту становить 28 літаків (у тому числі 4 навчально-бойові).

Про прибуття Су-35С в Барановичі було повідомлено 27 січня 2022 р. На той час там знаходилось щонайменше дев'ять таких винищувачів. На момент початку повномасштабного вторгнення в Барановичах було близько 30 російських літаків, а супутникові знімки, зроблені в середині березня, вказують наявність 19 Су-35С (півтори ескадрильї) та семи Су-30СМ. Штурмовики Су-25СМ почали прибувати в Лунинець 5 лютого, причому перекидання здійснювалось кількома партіями – наступного дня супутникові знімки показали, що на цьому аеродромі знаходиться тільки 13 штурмовиків. До Луниноця прибув і підрозділ безпілотних літальних апаратів (БПЛА) «Форпост». Ще одним білоруським аеродромом, який використовувався для базування російської авіації, стала Ліда, розташована на півночі країни. Сюди прибула група бомбардувальників Су-34 з 277-го бомбардувального авіапункту (БАП), теж зі Східного ВО (аеродром «Хурба», Хабаровський край) (*Ripley, 2022:46*). Уже після початку повномасштабного вторгнення аеродромна мережа, надана білоруською стороною в розпорядження російського агресора, суттєво розширилась. Крім військових аеродромів, російська авіація використовувала й цивільні – скажімо, 20 березня 2022 р. було зафіксоване базування БПЛА «Форпост» в аеропорту Гомеля (*Лукашенко надав, 2022*).

Поряд з бойовими літаками росія перекинула на територію Білорусі значну кількість гелікоптерів. Зосередження цього угруповання обумовлювалось планом проведення десантно-штурмової

операції з захоплення українського аеродрому «Гостомель». З Черніговки прибув 319-й окремий вертолітний полк (ОВП), озброєний бойовими вертольотами Ка-52 і транспортними Мі-8АМТШ. Крім того, на білоруські аеродроми прибули вертолітні частини Західного ВО: 15-та бригада армійської авіації (БрАА) з Острова (Псковська обл.), озброєна бойовими вертольотами Ка-52, Мі-35 і транспортними Мі-8МТ, а також 440-й ОВП з Пушкіно (Ленінградська обл.) з гелікоптерами Ка-52 і Мі-8МТ (*Fiszer & Gruszczyński, 2022:16*). Російські вертольоти спочатку зосереджувались переважно на військовому аеродромі «Мачуліщі» під Мінськом. Однак з наближенням дати вторгнення їх почали переміщувати на південь Білорусі, на тимчасові аеродроми. Один з них обладнали на ділянці шосе біля містечка Хойники, за 32 км від кордону з Україною. 23 лютого супутникові знімки зафіксували тут наявність приблизно 30 гелікоптерів, в основному Ка-52 і Мі-8. Іншим місцем зосередження російських вертольотів став колишній аеродром «Великий Боков» під Мозирем (37 км від кордону з Україною) (*Ripley, 2022:48*). Підрозділи 15-ї БрАА прибули на розконсервованій аеродром «Зябровка» поблизу Гомеля (*Fiszer & Gruszczyński, 2022:16*). Білоруські аеродроми активно використовувались і в системі логістики – російські військово-транспортні літаки Ан-124, Іл-76, Ту-134 систематично приземлялись на аеродромах «Мачуліщі» та «Зябровка», доставляючи різноманітні вантажі, військову техніку та особовий склад.

Із перших хвилин повномасштабного вторгнення російських військ авіаційні частини ПКС рф, розміщені на теренах Білорусі, брали активну участь у бойових діях. У вечірньому зведенні 24 лютого Генеральний штаб ЗС України відзначав, що противник «з аеродромів Республіки Беларусь виконує демонстраційні дії вздовж північної ділянки державного кордону» (*Оперативна інформація, 2022a*). Також з території Білорусі здійснювалось управління діями тактичної авіації РФ (*Оперативна інформація, 2022b*). Найбільш масованою авіаційною операцією, організованою з території Білорусі 24 лютого, стала висадка десанту на аеродромі «Гостомель» (на північний схід від Києва). За цитованим вище повідомленням ГШ ЗСУ, у ній брали участь 20 вертольотів Ка-52 і Мі-8. Зустрічаються й інші цифри – наприклад, 16 ударних вертольотів Ка-52 і 18 транспортних Мі-8АМТШ (*Gawęda, 2022:22*). Є свідчення і про застосування під час Гостомельської операції старіших ударних гелікоптерів Мі-8 – за

словами одного з російських пілотів, його група з восьми Мі-24 супроводжувала таку ж кількість Мі-8 з десантом (*Двадцять вертолетов, 2022*).

Висадка десанту на аеродромі «Гостомель» почалась близько 11:00-11:30 (*Бій за аеродром, 2022*). Ще на підході російські вертольоти були обстріляні розрахунками ПЗРК. Один Ка-52 був збитий і впав у воду. Обидва члени його екіпажу катапультивались. Другий вертоліт цього ж типу був пошкоджений і здійснив вимушену посадку. Один зі збитих Ка-52 пілотував командир ескадрильї 319-го полку Айрат Сафаргалеев (*Кулинич, 2022*). Був збитий і один з транспортних вертольотів Мі-8 (*Strembski, 2022:17*). Незважаючи на опір українських військ, російський десант зумів захопити аеродром «Гостомель». Значну роль при цьому відіграли ударні гелікоптери Ка-52, які супроводжували транспортні вертольоти, а також завдавали ударів по наземних цілях, використовуючи протитанкові керовані ракети «Вихрь» та 80-мм некерівані ракети С-8 (*Fojtik, 2022:14*). Однак завдяки артилерійським ударам українських військ злітно-посадкова смуга Гостомеля була виведена з ладу. Останній факт змусив росіян коригувати хід своєї десантної операції. 18 літаків Іл-76 з десантниками і технікою зі складу 76-ї гвардійської десантно-штурмової дивізії, які вилетіли зі Пскова, замість Гостомеля приземлились в білоруському Гомелі (*Rovensky, 2022:3*). Після вивантаження, десантники рушили на територію України наземними шляхами. Зрозуміло, це сповільнило хід операції і позначилось на усьому наступові на Київ.

Участь в агресії проти України російських бойових літаків, які базуються на території Білорусі, простежується, зокрема, за ідентифікованими втратами. Скажімо, 2 березня 2022 р. був збитий Су-25СМ номер RF-91961 (борт «07»), який належав 18-му ШАП (тимчасово розташованому на аеродромі «Лунинець»). Це був один із двох штурмовиків, які того дня атакували м. Ірпінь (*Збито російський Су-25, 2022*). Наступного дня поблизу Бородянки був збитий бомбардувальник Су-34 (RF-81251, борт «31»), який належав до 277-го БАП (як ми вже згадували, літаки цього полку дислокувались на аеродромі «Ліда») (*Знайдено уламки Су-34, 2022*).

Ще один літак Су-25СМ (RF-91969, борт «10») з 18-го ШАП був збитий вночі з 9 на 10 березня ракетою ПЗРК «Стінгер» на

Житомирщині (ЗСУ збили, 2022). В деяких випадках ушкоджені російські літаки змогли повернутись на білоруські аеродроми. Скажімо, 14 березня зафіксована посадка штурмовика Су-25СМ (RF-90965, борт «22»), у якого вогнем ПЗРК був виведений з ладу один двигун (ІППО України, 2022). Літак належав до 266-го окремого ШАП (пункт постійної дислокації – Степь, Забайкальський край).

Повну картину інтенсивності використання білоруської аеродромної мережі російською авіацією наразі встановити неможливо через обмеженість опублікованих даних. Однак певні висновки все ж зробити можна. За даними ГШ ЗС України, 22 березня (до 18:00) російська авіація атакувала об'єкти військової та цивільної інфраструктури у Житомирській, Київській, Чернігівській, Харківській та Донецькій областях. При цьому противник здійснив понад 80 літаковильотів, зокрема 29 з аеродромів «Барановичі» та «Бобруйськ», що розташовані на території Республіки Білорусь (Оперативна інформація, 2022d).

Білоруські аеродроми використовувались росіянами і для ведення розвідки території України. Скажімо, 11 березня в Житомирській області був збитий розвідувальний безпілотний літальний апарат «Форпост» зі складу російського підрозділу БПЛА, розгорнутого на аеродромі «Луїнець». Судячи з заводської таблички, цей апарат належав до партії, поставленої в Росію з Ізраїлю (На Житомирщині, 2022). 16 березня фіксувалось застосування тактичних розвідувальних БПЛА «Орлан-10» на Волинському напрямку (Оперативна інформація, 2022c).

Білорусь надала свою територію та інфраструктуру для російської агресії проти України. До того ж вона формально утворила єдину Союзну державу з росією. Однак білоруський диктатор александр лукашенко не поспішав безпосередньо вступати у війну проти України (не зробив він цього і на момент подачі нашої статті до друку). Російське ж керівництво всілякими способами намагалось підштовхнути білоруську сторону до прямої участі у бойових діях. При цьому воно вдавалось до провокацій, у тому числі з участю авіації. 11 березня два російські військові літаки залетіли з Білорусі на Рівненщину, де здійснили бомбардування, після чого розвернулись і полетіли на Білорусь, де обстріляли село Копані. Заліт 2 літаків Су-25 з сусідньої держави фіксували прикордонні наряди на ділянці відділу «Дубровиця», що

на Рівненщині. Пізніше командування Повітряних сил ЗСУ повідомило, що Росія обстріляла й інші прикордонні населені пункти Білорусі: містечко Верхній Теребежів та село Бухличі. Однак Міноборони Білорусі на цю провокацію не відреагувало, взагалі заперечивши інформацію про бомбардування своїх сіл (Родак, 2022).

Наприкінці березня 2022 р. під натиском Сил оборони України російські окупанти змушені були розпочати відступ з території Житомирської, Київської, Чернігівської та Сумської областей. Фактично Північний театр воєнних дій згортався, а основні зусилля росіяни переносили на Східний ТВД – на Донбас. Це відобразилось і на складі угруповання ПКС рф на території Білорусі. Більшість літаків і гелікоптерів виводились на територію росії, ближче до українського Донбасу. 31 березня Росія почала перекидати значну кількість бойових літаків з аеродрому в Барановичах на авіабазу «Шайковка» в Калужській області. Було зафіксовано вильоти мінімум 7 літаків. Не виключено, що загальна кількість винищувачів, що залишила Барановичі цього дня, – до 20 одиниць (Росіяни частково, 2022). 1 квітня 2022 росія продовжувала виведення авіації та ППО з території Білорусі. Зокрема, з аеродрому «Мачулищі» здійснили переліт до аеродрому «Остров» у Псковській області мінімум 12 гелікоптерів (ймовірно, до свого пункту постійної дислокації повертались підрозділи 15-ї БрАА). Також аеродром Великий Боков в напрямку рф залишили все гелікоптери, які там базувалися. Ці процеси супроводжувались польотами транспортної та пасажирської авіації ПКС рф. Зокрема, рейс здійснив Ту-154, який забрав пасажирів на аеродромі «Мачулищі» і доставив їх в Ахтюбинськ. Можливо, літак забрав пілотів, які були задіяні в операції проти України. 1 квітня з Лідського аеродрому виїхало три одиниці систем ППО (тип не уточнюється). Вони базувалися там від початку російсько-білоруських навчань «Союзна рішучість-2022» (Росіяни частково, 2022). Частину виведених з Білорусі літаків і гелікоптерів розмістили на аеродромі «Сеща» у Брянській області (Росія вивела, 2022). До 15 квітня авіація ПКС рф фактично завершила перебазування бойових літаків з території Білорусі на передові аеродроми поблизу Східної операційної зони. Щонайменше 30 штурмовиків Су-25 з білоруських аеродромів перебазувались на летовище у Воронежській області. Також

командування російських ПКС кардинально зменшило кількість інших типів літаків своєї фронтової авіації, базованої у Білорусі, – з десятків до одиниць, головним чином, Су-24 та Су-34, які, втім, залучаються до виконання оперативно-тактичних завдань (Згурець, 2022).

Виведення більшості угруповання ПКС рф зовсім не означало, що російська авіація перестала використовувати аеродроми і повітряний простір Білорусі. За повідомленням командування Повітряних сил ЗС України, вночі 5 квітня пара російських Су-35 із території Білорусі завдала удару крилатими ракетами по території України. Засобами протиповітряної оборони знищено три крилаті ракети, четверта була пошкоджена, що не дало їй можливості точно потрапити в ціль. Наведення ракет противником та ведення розвідки щодо результатів удару здійснювалося двома БПЛА оперативного-тактичного рівня, які теж знищені підрозділами зенітних ракетних військ Повітряного командування (ПвК) «Захід» (Уражено чотири, 2022). Аналогічний удар по об'єктах у Львівській області був повторений 16 квітня, коли Су-35, стартувавши з аеродрому «Барановичі», випустили чотири крилатих ракети. Ці ракети були знищені зенітними ракетними комплексами ПвК «Захід» (Знищено чотири, 2022).

Висновки. Територія Білорусі, її аеродромна мережа та повітряний простір активно використовуються росією в агресії проти України. Підготовка до цього розпочалась задовго до початку повномасштабного російського вторгнення 24 лютого 2022 р. Присутність Повітряно-космічних сил рф на території Білорусі спочатку була періодичною (на період навчань). Але з грудня 2013 р. на аеродромі «Барановичі» було організоване постійне чергування російських винищувачів (на ротаційній основі). Упродовж січня-лютого 2022 р. на білоруських аеродромах було утворене потужне авіаційне угруповання, основу якого склали літаки й гелікоптери, передислоковані зі Східного військового округу. Для їхнього розміщення використовувались не тільки білоруські військові авіабази (Барановичі, Мачулищі, Ліда), але й запасні аеродроми (Лунинець, Бобруйськ), розконсервовані недіючі аеродроми (Великий Боков, Зябровка), цивільні аеропорти (Гомель). Для тимчасового базування гелікоптерів використовувались імпровізовані аеродроми, створені на автошляхах. До складу угруповання увійшли літаки оперативного-тактичної авіації

(винищувачі Су-35С, Су-30СМ, бомбардувальники Су-34, штурмовики Су-25СМ), а також гелікоптери армійської авіації (головними чином, Ка-52 та Мі-8).

Дії російської авіації, яка базувалась в Білорусі, зосереджувались, головним чином, на Київському напрямі (на території Київської та Житомирської областей). Зокрема, вона забезпечувала висадку гелікоптерного десанту на аеродромі «Гостомель» 24 лютого. Штурмовики Су-25СМ та бомбардувальники Су-34 завдавали ударів по об'єктах у прикордонних областях України. Поряд з тим з початку квітня відзначається використання літаків Су-35С для пусків крилатих ракет по цілях у глибині української території. Безпілотні літальні апарати з території Білорусі активно використовувались для ведення розвідки.

Упродовж першої половини квітня 2022 р. більшість російських літаків та гелікоптерів були виведені з території Білорусі. Це було викликано поразкою Росії в битві за Київ та зосередженням основних зусиль російського агресора на оволодінні Донбасом. Однак певна частина російських літаків в Білорусі, залишилась і загроза загострення агресії з цього напрямку зберігається.

Використані посилання

Бій за аеродром Гостомеля і російський десант – як це було (2022). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ТКнеХу1JUZ4> [Дата звернення: 14 липня 2022 р.].

Двадцять вертолетов на стратегический аэродром: летчики рассказали об операции под Гостомелем (2022). URL: <https://tvzvezda.ru/news/2022321551-YCUv0.html> [Дата звернення: 14 липня 2022 р.].

Заквасин А. & Хлусова К. (2017). Союзное войско: чего достиг военный блок России и Белоруссии за 20 лет существования URL: <https://russian.rt.com/ussr/article/374321-rossiya-belorussiya-voennoe-sotrudnichestvo> [Дата звернення: 9 липня 2022 р.].

Запад-2009 (2009). URL: <http://www.zapad2009.mil.by/news> [Дата звернення 9 липня 2022 р.].

Збито російський Су-25, який бомбив Ірпіль (2022). URL: <https://mil.in.ua/uk/news/su-25-vks-rf-zbylly-nad-irpenem/> [Дата звернення: 15 липня 2022 р.].

Згурець С. (2022). Росія перекинула свої штурмовики Су-25 з Білорусі на аеродром у Воронежську область URL: https://defence-ua.com/news/rosija_perekinula_usi_svoji_shturmoviki_su_25_z_bilorusi_na_aerodrom_u_voronezhsku_oblast-6954.html [Дата звернення 16 липня 2022 р.].

Знайдено уламки Су-34 (2022). URL: <https://www.facebook.com/MilitaryAviationInUA/posts/7255316584510326> [Дата звернення: 16 липня 2022 р.].

Знищено чотири крилаті ракети рашистів (2022). URL: <https://www.facebook.com/PvkZahid/posts/389847536478068> [Дата звернення: 16 липня 2022 р.].

ЗСУ збили російський Су-25СМ – літак ідентифікували (2022). URL: <https://mil.in.ua/uk/news/zsu-zbyly-rosijskij-su-25sm-litak-identyfikovali/> [Дата звернення: 15 липня 2022 р.]

Канюта В. (2014). Олег Двігалей: «Наша задача – забезпечить бясхмарнае неба, абараніць паветранья межь» URL: <http://zviazda.by/be/news/20141220/1419024961-aleg-dvigaleu-nasha-zadacha-zabyaspechyc-byashmar-nae-neba-abaranic> [Дата звернення 10 липня 2022 р.]

Кулинич И. (2022). Установлена личность сбитого под Гостомелем российского вертолетчика URL: <https://news.obozrevatel.com/society/ustanovlena-lichnost-sbitogo-pod-gostomelem-rossijskogo-vertoletchika-foto-i-vse-podrobnosti.htm> [Дата звернення: 14 липня 2022 р.]

Лукашенко надав рашистам аеропорт «Гомель» для роботи БПЛА «Форпост» (2022). URL: <https://mil.in.ua/uk/news/lukashenko-nadav-rashystam-aeroport-gomel-dlya-roboty-bpla-forpost/> [Дата звернення: 14 липня 2022 р.]

Мінабароны Беларусі абвяргае звесткі пра адлёт расійскіх самалётаў (2014). URL: <https://euroradio.by/minabarony-belarusi-abvyargae-zvestki-pra-adlyot-rasiyskih-samalyotau> [Дата звернення: 10 липня 2022 р.]

На Житомирщині збито безпілотник Росії «Форпост» (2022). URL: <https://mil.in.ua/uk/news/na-zhytomyrshhyni-zbyto-bezpylotnyk-rosiyyi-forpost/> [Дата звернення: 15 липня 2022 р.]

Оперативна інформація станом на 17.00 24 лютого щодо російського вторгнення (2022a). URL: https://www.zsu.gov.ua/new_page/6217_ae6b4909af0013065b7e [Дата звернення: 14 липня 2022 р.]

Оперативна інформація станом на 06.00 26 лютого щодо російського вторгнення (2022b). URL: <https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua/posts/259492119697207> [Дата звернення: 15 липня 2022 р.]

Оперативна інформація станом на 12.00 16.03.2022 щодо російського вторгнення (2022c). URL: <https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua/posts/273677714945314> [Дата звернення: 16 липня 2022 р.]

Оперативна інформація станом на 18.00 22.03.2022 щодо російського вторгнення (2022d). URL: <https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua/posts/278395061140246> [Дата звернення: 16 липня 2022 р.]

ППО України знешкодила російський Су-25 (2022). URL: <https://mil.in.ua/uk/news/prо-ukrayinu-zneshkodyla-rosijskij-su-25/> [Дата звернення: 16 липня 2022 р.]

Родак К. (2022). Російські винищувачі завдали удару по території Білорусі URL:https://zaxid.net/rf_planuye_atakuvati_naseleni_punkti_bilorusi_z_teritoriyi_ukr_ayini_n1538128 [Дата звернення: 15 липня 2022 р.]

Росія вивела частину авіації з Білорусі на аеродром у Брянській області – ЗМІ (2022). URL: <https://mil.in.ua/uk/news/rosiyya-vyvela-chastynu-aviatsiyyi-z-bilorusi-na-aerodrom-u-bryanskij-oblasti-zmi/> [Дата звернення: 16 липня 2022 р.]

Росіяни частково виводять з території Білорусі авіацію та засоби ППО (2022). URL: <https://mil.in.ua/uk/news/rosiyanu-chastkovo-vyvodyat-z-bilorusi-aviatsiyu-ta-zasoby-ppo/> [Дата звернення 16 липня 2022 р.]

СМІ: У Баранавічы прыляталі найноўшыя расійскія бамбардзіроўшчыкі (2016). URL: <https://euroradio.by/smi-u-baranavichy-prylyatali-naounouшыя-rasiyskiya-bambardziroushchyki> [Дата звернення: 10 липня 2022 р.]

Спатакй Б. (2016). Военная и специальная авиация Беларуси: состояние и перспективы развития. Часть 2 URL: <https://bsblog.info/voennaya-i-specialnaya-aviaciya-belarusi-sostoyanie-i-perspektivy-razvitiya-chast-2/> [Дата звернення: 10 липня 2022 р.]

У Беларусь прыляцела дзяжурнае звяно расійскіх знішчальнікаў Су-27 (2013). URL: <https://euroradio.by/dnyami-u-belarus-prylyacis-dzyazhurnaе-zvyanorasiyskih-znishchalnikau-su-27> [Дата звернення: 10 ліпеня 2022 р.].

Уражэно чотири крилаті ракеты рашистів (2022). URL: <https://www.facebook.com/kpszs/p/posts/347423137425641> [Дата звернення: 16 ліпеня 2022 р.].

Хребет О. (2021). Пугін та Лукашенко затвердзілі вайсковую доктрыну Саюзной дзяржавы Расіі та Білорусі URL: <https://zn.ua/ukr/WORLD/putin-ta-lukashenko-zatverdili-vijskovu-doktrinu-sojuznoji-derzhavi-rosiji-ta-bilorusi.html> [Дата звернення: 9 ліпеня 2022 р.].

Fiszer J. & Gruszczyński J. (2022). Ukraina w ogniu. Obrona powietrzna i lotnictwo. Lotnictwo Aviation International, № 4, p. 10–21.

Fojtik J. (2022). Ruské vrtulníky při okupaci Ukrajiny. ATM, № 4, p. 14–15.

Gawęda M. (2022). Wojna rosyjsko-ukraińska. Cz. 1. Wojsko i Technika, № 3, p. 16–24

Ripley T. (2022). Enabling Aggression. Air Forces Monthly, № 5, p. 44–49.

Rovenský D. (2022). Putinova «specoperace». Ruská invaze na Ukrajinu w detailech. ATM, № 4, p. 2–12.

Strembski M. (2022). Wojna powietrzna nad Ukrainą. 24 luty – 23 marca 2022. Lotnictwo, № 3, p. 16–31.

Trendafilovski V. (2022). Facing a Blitz. Air Forces Monthly, № 3, p. 36–38.

References

The battle for the Gostomel airfield and the Russian landing - what it was like (2022). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=TKneXy1JUZ4> [Accessed July, 14, 2022] (ukr.).

Twenty helicopters to the strategic airfield: the pilots spoke about the operation near Gostomel (2022). URL: <https://tvzvezda.ru/news/2022321551-YCUv0.html> [Accessed July, 14, 2022] (rus.).

Zakvasin A. & Khlusova K. (2017). Union army: what has the military bloc of Russia and Belarus achieved in 20 years of existence URL: <https://russian.rt.com/ussr/article/374321-rossiya-belorussiya-voennoe-sotrudnichestvo> [Accessed July, 9, 2022] (rus.).

West-2009 (2009). URL: <http://www.zapad2009.mil.by/news> [Accessed July, 9, 2022] (rus.).

A Russian Su-25 that bombed Irpin was shot down (2022). URL: <https://mil.in.ua/uk/news/su-25-vks-rf-zbyly-nad-irpenem/> [Accessed July, 15, 2022] (ukr.).

Zgurets S. (2022). Russia transferred its Su-25 attack aircraft from Belarus to an airfield in the Voronezh region URL: https://defence-ua.com/news/rosija_perekinula_usi_svoji_shturmoviki_su_25_z_bilorusi_na_aerodrom_u_voronezhsku_o_blast-6954.html [Accessed July, 16, 2022] (ukr.).

The wreckage of the Su-34 was found (2022). URL: <https://www.facebook.com/MilitaryAviationInUA/posts/7255316584510326> [Accessed July, 16, 2022] (ukr.).

Four Rashist cruise missiles were destroyed (2022). URL: <https://www.facebook.com/PvkZahid/posts/389847536478068> [Accessed July, 16, 2022] (ukr.).

ZSU shot down a Russian Su-25SM – the plane was identified (2022). URL: <https://mil.in.ua/uk/news/zsu-zbyly-rosijskyj-su-25sm-litak-identyfikovaly/> [Accessed July, 15, 2022] (ukr.).

Kanyuta V. (2014). Oleg Dvigalev: «Our task is to ensure a cloudless sky, to protect air borders» URL: <http://zviazda.by/be/news/20141220/1419024961-aleg-dvigaleu-nasha-zadacha-zabyaspechyc-byashmarnae-neba-abaranic> [Accessed July, 10, 2022] (belorus.).

Kulinich I. (2022). The identity of the Russian helicopter pilot shot down near Gostomel has been established URL: <https://news.obozrevatel.com/society/ustanovleni-ena-lichnost-sbitogo-pod-gostomelem-rossijskogo-vertoletchika-foto-i-vse-podrobnosti.htm> [Accessed July, 14, 2022] (rus.).

Lukashenko gave the Rashists Gomel airport for the operation of the Forpost UAV (2022). URL: <https://mil.in.ua/uk/news/lukashenko-nadav-rashystam-aeroport-gomel-dlya-roboty-bpla-forpost/> [Accessed July, 14, 2022] (ukr.).

The Ministry of Defense of Belarus denies information about the departure of Russian planes (2014). URL: <https://euroradio.by/minabarony-belarusi-abvyargae-zvestki-pra-adlyot-rasiyskih-samalyotau> [Accessed July, 10, 2022] (belorus.).

Russian Forpost drone shot down in Zhytomyr region (2022). URL: <https://mil.in.ua/uk/news/na-zhytomyrshhyni-zbyto-bezpilotnyk-rosiyyi-forpost/> [Accessed July, 15, 2022] (ukr.).

Operational information as of 17:00 on February 24 regarding the Russian invasion (2022a). URL: https://www.zsu.gov.ua/new_page/6217ae6b4909af0013065b7e [Accessed July, 14, 2022] (ukr.).

Operational information as of 06:00 on February 26 regarding the Russian invasion (2022b). URL: <https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua/posts/259492119697207> [Accessed July, 15, 2022] (ukr.).

Operational information as of 12.00 on 16.03.2022 regarding the Russian invasion (2022c). URL: <https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua/posts/273677714945314> [Accessed July, 16, 2022] (ukr.).

Operational information as of 18.00 on 22.03.2022 regarding the Russian invasion (2022d). URL: <https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua/posts/278395061140246> [Accessed July, 16, 2022] (ukr.).

Air defense of Ukraine neutralized the Russian Su-25 (2022). URL: <https://mil.in.ua/uk/news/ppo-ukrayiny-zneshkodyla-rosijskyj-su-25/> [Accessed July, 16, 2022] (ukr.).

Rodak K. (2022). Russian fighter jets struck the territory of Belarus URL: https://zaxid.net/rf_planuye_atakuvati_naseleni_punkti_bilorusi_z_teritoriyi_ukrayini_n1538128 [Accessed July, 15, 2022] (ukr.).

Russia has withdrawn part of the aviation from Belarus to the airfield in the Bryansk region – mass media (2022). URL: <https://mil.in.ua/uk/news/rosiya-vyvela-chastynu-aviatsiyi-z-bilorusi-na-aerodrom-u-bryanskij-oblasti-zmi/> [Accessed July, 16, 2022] (ukr.).

The Russians are partially withdrawing aircraft and air defense equipment from the territory of Belarus (2022). URL: <https://mil.in.ua/uk/news/rosiyan-y-chastkovy-vyvodyat-z-bilorusi-aviatsiyu-ta-zasoby-ppo/> [Accessed July, 16, 2022] (ukr.).

Media: The newest Russian bombers have arrived in Baranovichi (2016). URL: <https://euroradio.by/smi-u-baranavichy-prylyatali-naynoushyya-rasiyskiya-bambardziroushchyki> [Accessed July, 10, 2022] (belorus.).

Спаркай Б. (2016). Military and special aviation of Belarus: state and development prospects. Part 2 Military and special aviation of Belarus: state and development prospects. Part 2 URL: <https://bsblog.info/voennaya-i-specialnaya-aviaciya-belarusi-sostoyanie-i-perspektivy-razvitiya-chast-2/> [Accessed July, 10, 2022] (rus.).

A duty unit of Russian Su-27 fighter jets has arrived in Belarus (2013). URL: <https://euroradio.by/dnyami-u-belarus-prylyacic-dzyazhurnae-zvyano-rasiyskih-znishchalnikau-su-27> [Accessed July, 10, 2022] (belorus.).

Four Rashist cruise missiles were hit (2022). URL: <https://www.facebook.com/kpszs/posts/347423137425641> [Accessed July, 16, 2022] (ukr.).

Hrebet O. (2021). Putin and Lukashenko approved the military doctrine of the Union State of Russia and Belarus URL: <https://zn.ua/ukr/WORLD/putin-talukashenko-zatverdili-vijskovu-doktrinu-sojuznoji-derzhavi-rosiji-ta-bilorusi.html> [Accessed July, 9, 2022] (ukr.).

Fiszer J. & Gruszczyński J. (2022). Ukraina w ogniu. Obrona powietrzna i lotnictwo. Lotnictwo Aviation International, № 4, p. 10–21 (pol.).

Fojtik J. (2022). Ruské vrtulníky při okupaci Ukrajiny. ATM, № 4, p. 14–15 (czech.).

Gawęda M. (2022). Wojna rosyjsko-ukraińska. Cz. 1. Wojsko i Technika, № 3, p. 16–24 (pol.).

Ripley T. (2022). Enabling Aggression. Air Forces Monthly, № 5, p. 44–49 (eng.).

Rovenský D. (2022). Putinova «specoperace». Ruská invaze na Ukrajinu w detailech. ATM, № 4, p. 2–12 (czech.).

Strembski M. (2022). Wojna powietrzna nad Ukrainą. 24 luty – 23 marca 2022. Lotnictwo, № 3, p. 16–31 (pol.).

Trendafilovski V. (2022). Facing a Blitz. Air Forces Monthly, № 3, p. 36–38 (eng.).

Kharuk A.

ACTIONS OF THE RUSSIAN MILITARY AVIATION FROM THE TERRITORY OF BELARUS DURING THE FULL-SCALE AGGRESSION AGAINST UKRAINE (FEBRUARY-APRIL 2022)

The territory of Belarus, its airfield network and airspace are actively used by Russia in its aggression against Ukraine. Preparations for this actions began long before the start of a full-scale Russian invasion on February 24, 2022. The presence of the Air and Space Forces of the Russian Federation on the territory of Belarus was initially periodic (for the periods of exercises). But since December 2013, a permanent combat duty of Russian fighter jets has been organized at the Baranovichi airfield (on a rotational basis). During January-February 2022, a powerful aviation group was formed on Belarusian airfields, the basis of which was planes and helicopters redeployed from the Eastern Military District. Not only Belarusian military airbases (Baranovichi, Machulyschi, Lida), but also spare airfields (Lunynets, Bobruisk), reconseved inactive airfields (Veliky Bokov, Zyabrovka), and civilian airports (Gomel) were used for their placement. For temporary basing of helicopters,

improvised airfields created on highways were used. The group included tactical combat aircraft (Su-35S, Su-30SM fighters, Su-34 bombers, Su-25SM attack aircraft), as well as army aviation helicopters (mainly Ka-52 and Mi-8).

The actions of the Russian aviation, which was based in Belarus, were mainly focused on the Kyiv direction (on the territory of the Kyiv and Zhytomyr regions). In particular, it ensured the landing at the Gostomel airfield on February 24. Su-25SM attack aircraft and Su-34 bombers struck targets in the border regions of Ukraine. Along with that, since the beginning of April, the use of Su-35S aircraft for launching cruise missiles on targets in the furtherer parts of Ukrainian territory has been noted. Unmanned aerial vehicles from the territory of Belarus were actively used for reconnaissance.

During the first half of April 2022, the majority of Russian planes and helicopters were withdrawn from the territory of Belarus. This was caused by the defeat of Russia in the battle for Kyiv and the concentration of the main efforts of the Russian aggressor on mastering Donbas. However, a certain part of Russian aircraft remained in Belarus and the threat of escalation of aggression from this direction remains.

Keywords: Russian-Ukrainian War, military aviation, army aviation, military aircraft, battle for Kyiv.